

Bora Abdo

ÖYKÜLERİNE BİR BAKIŞ

Zeki Z. Kırmızı

2016

Bora Abdo 1977 İstanbul doğumlu. 1995'den beri dergilerde öykülerle başlayan 20 yıllık bir yazı serüveni var. Aslında az sayılmaz. Demek 18 yaşında yayınlamaya başlamış öykülerini. Bir hesapla şimdi (2016) 39 yaşında.

Küçük bir derleme yaptım ve canımı sıkıyan (Hayret, hâlâ canım sıkılabiliyor.), toplumsal sanat yaşamımızda da futbol takımı yandaşlığının ötesine geçememiş oluşumuz. Canhıraş bir benimseme, savunma ya da tersi. Peki, doğrusu ortalamayı tutturmak mı? İşte bu hiç değil. Okumaya yeni başlıyormuşuz gibi davranmaktan vazgeçebilir ya da bildiğimizden (!) kuşku duymaktan çıkabiliriz yola. Sözkonusu sanatsal edimse (pratik) eğer, güneşin altında yeni bir şey yok, çünkü her şey zaten yeni (olmak zorunda. Nedir yeni dersenez bu da ayrı.) İlk yapıtla son yapıt hem sonsuz yakındır, hem sonsuz uzak...

Abdo'yu ödülle boğmanın (**Öteki Kışın Kitabı**'yla 2013 *Yunus Nadi Öykü Ödülü*, **Bizi Çağanoz Diye Biri Öldürdü** ile 2014 *Sait Faik Hikâye Armağanı*) kurumsal(!) yazın çevremizin niteliğiyle ilgili anlamlı bir gösterge olduğunu geçerken vurgulamak isterim. Gençlik ya da heveslendirme ödülleri daha doğrudur. Yoksa sayısız şey (kurum, kişi, tin, okur, vb.) incitilmiş, hatta yaralanmış olur. Hele ağzını denetleyemeyen *duayen*lerimize bakınca umutsuz olmak için bile pek de bir neden kalmadığını görebiliriz. Umutsuzluk durumun (hal) ta kendisinde.. İvecenlik neden? Bir toplum iki günde neden birini doruğa taşır ve bu nasıl bir toplum olur? Yanıtı ben vereyim: Birikimsiz ve eşanlı olarak belleksiz. Kendi altımızı oymak mı işimiz *abiler*? (Ablalar kayıp, kusura bakmayın.)

Bu dediklerim Bora Abdo için, Bora Abdo'yu desteklemek içindir. O elinin tersiyle itecek kerte yazısının aslı, iyisi, ardı olabilmeliydi: *Daha değil! Bayanlar Baylar, hele durun biraz, daha değil!*

Abdo'nun ilk teslim etmem gereken niteliği *yazma vurgunu* yemişliği kuşkusuz. Sanırım ona yapabileceğim övgülerin en iyisi budur. Sanki balık için su neyse Abdo için yazı o. Llosa için de yazının baş(tan) koşulu bu değil miydi? Ve ancak böyle gelmez mi iyi yazı? Böyle gelir ve gelecek. Çünkü istem (irade) kola, kol ele, el yazıya takılmış, bağlanmış bir kez.

*

Abdo'nun yazdığına geçmeden önce (ki çözümleyicilik tuzağı Abdo'nun okura kurduğu en büyük hile) onun hakkında verilmiş yargıları örneklemek ve eleştirmek, tanıtım ve eleştirimizin niteliğini az çok göstermek isterim. Yineliyorum ve bu kaçak güreş değil, okunmayacak, sözün gerçek anlamında güç bir yazısı yok Bora Abdo'nun, ama tekniği okuru çarpmaya, yıkmaya (devirmeye), fareli köy kavalcılığına yönelik ve eşitlikçi olmayan bir teknik. Böyle bir şeyin arkasına çok saygın anlatımlar da yerleştirilebilir: Öfke, kin, yalnızlık, şiir, vb. Zokayı cup diye yutmayacak okur azdır.

Sokakta, kalabalığın içinde vahşi, kanlı, iştahlı bir gösteri sunma (happening) oldukça gerilerde kalmış, ardçağcılığı hazırlayan dönemlerin ilk belirtilerindendi. Ardçağcı (postmodern) küresel siyaset ve toplum mühendislikleri foslasa da sanatın (!) böyle bir geriden gelme, arkadan toplama gibi huyu var. Hep geç kaldığı için öncüdür belki de.

*

Yazardan çok yayınevinin (*Doğan Kitap*) tutumu olsa gerek, son kitabın (**Seni Seviyorum. Çok**,) arkasına Bora Abdo hakkında söylenmiş ya da yazılmışlardan bir küçük derleme yapılmış. Onlara bakacağım kısaca. Alıntı yapılan adlar şöyle:

Cemil Kavukçu (Akşam Kitap, 16 Ekim 2012):

'Dili ön planda tutması ve ataklığı dönem öyküdaşlarından ayırıyordu onu.'
Sorularım: *'Dili ön planda tutmak'* nedir? *'Ataklığı'* nasıl ve neye göre anlamalı?
Sonuç: Boş (yargı) küme(si). *'Kendi sesine bu kadar yaklaşan öykücü'* derken Kavukçu'nun (bu büyük öykü, evet benim gözümde büyük öykü yazarımızın) özgünlüğü, biçemi düşündüğü açık ama yine de ıvecen, hatta olmayacak yerlere sürükleyecek bir yargı sayılmaz mı? *'Kendi sesi,'*ne, yani önceden olan bir sese, töze mi yaklaşıyor Abdo ve *'kendi sesi'* ne zamandır yazınsal bir değer ya da ölçüt? Bu bir değer yargısı değil, yine boş kümedir. *'Abdo, öykünün bir dil işçiliği olduğunu bildiği kadar'* demenin de bir anlamı var mı bilemiyorum. *'Dil işçiliği'* zorunluluk değil mi? Daha doğrusu bir dil tutumu, özeninden söz etmek istiyorsak, yazının nesnelere, ana izleklerinden biri dil demeye getiriyoruz. Peki, o zaman, şöyle soralım: Bir yazı, metin ne zaman kendi diline ellemiş, kendi dilini sorunsallaştırmış yazı ya da metindir? *'Anlatımını zenginleştiren şiirsel bir dili var.'* Artık bu beylik yargıları ve kolaylıklarını masamızın üzerinden süpürmemiz gerekiyor mu? *'Aradaki mesafeyi çok iyi koruyarak imgelerin altında ezilmiyor.'* İçimden gülmek geldi. Ezilmeden çıkan, kurtulan ne ki? Abdo bunun peşinde mi? *'Yeni, benzersiz ve güçlü bir ses.'* Yani, pes.

Faruk Duman (Cumhuriyet Kitap, 20 Eylül 2012):

'Güçlü imgelerle yazıyor öykülerini.' Bu yargı *'güçlü imge'* ne demekten başlayan bir dizi soruyu kışkırtıyor içimde. Bir imge nasıl olursa *'güçlü imge'* olur? Tanıma geldiğinde mi, tanımdan kaydığında mı? İmge nece kapalı bir evren? (Bkz. Faruk Duman öyküleri.) *'Yeni ve verimli bir öykü madeni Bora Abdo,'* derken haklı. Buna yürekten katılıyorum. Ama bu yargı kendisi için daha doğru bana kalırsa.

Aykut Ertuğrul (Sabit Fikir, 12 Kasım 2012):

'Öteki Kışın Kitabı modern edebiyatı takip etmek isteyen okur-yazar...'
tümcesinde şöyle bir duralamamak, ürkmemek olanaksız. *'Modern edebiyatı takip etmek'* ne büyük bir sav. Hem de Bora Abdo okuyarak... *'Öykülere sinmiş... karanlık öfke'* bana da doğru bir saptama gibi geldi. Ama *'ironi dozu yüksek, hince buluşlar, kelime oyunları, biçimsel denemeler vs. içeren öyküler'* beklentisinde yanıldığını, karşısında *'gerilimini metne ustalıkla yedirilmiş öfkeye borçlu, nispeten kapalı ve bir o kadar da ustalıkla metinler'* bulunduğunu söylemesinde tam oturmayan bir şey var. Sağlamlık, tümçüllük, denge gibi bir kaygısı...var mı yazarımızın? *'Abdo'nun karakterleri ekseriyetle kayıp, yenik, ketum ve neredeyse monoton tipler. Aynı zamanda tekinsiz...'* tümcesine ben de katılıyorum *'tekinsiz'*e yüklediği anlamı kestiremesem de. Buradaki sorum şu: Öykünün ilk nedeni *'kendine özgü bir dil ve üslup inşa etmek'* olabilir mi? Yoksa göç yolda mı derlenir.

Celal Üster (Cumhuriyet Kitap):

Celal Üster, Semih Gümüş'ün Abdo'yla ilgili *'özgün bir dil'* yargısına gönderme yapıyor. Bora Abdo'nun öyküye ara vererek okumayı öne çıkardığını söylüyor bir süre. Bilge Karasu, Ferit Edgü, Oğuz Atay, Vüs'at O. Bener. *'Nasıl anlatabilirim kaygısı'*ni öne çıkarması, onu *'kendine özgü bir üsluba, öykü diline'* taşıdı. Üster çok genel anlatımlarla bir şey demeden bir şey demeyi beceriyor.

Kadir Yüksel (Dünyanın Öyküsü Dergisi):

'Kurgudaki boşlukları çok iyi kullanan bir anlatım' yargısının ilk bölümü için anlamlı bir saptama diyeceğim ama geneli için katılamıyorum. Boşlukların öykü, kitap bağlamında ustalıkla, çok iyi değerlendirildiğini nasıl söyleyeceğiz? Yine dil özelliği, hatta yansıtılmalı dil: Sisli, puslu hava dili örneğin. *'Ayrıksı, kendi içinde sürekli devinen bir biçem', 'ayrıksı, kışkırtan yeni öyküler'.*

Mehmet Fırat Pürselim (Birgün, 2 Eylül 2013):

'Kısa ama yoğun anlatım tarzı.' *'İnsanı çarpan öyküler.'* *'İlk kitabıyla da yazar beklentilerimizi fazlasıyla karşıladı.'* Duralım. Ne bekliyorduk? Neydi bizim yazar

beklentilerimiz? Çok mu alçakgönüllüyüz ve böyle olma hakkımız var mı? ‘Kısa, yoğun, sert ve boşluk bırakarak yazıyor.’

Semih Gümüş (Radikal Kitap, 4 Mayıs 2014):

‘Dil ve anlatım öncelikli yerini koruyor’ (ikinci kitapta). Çok genel bir yargı, hatta boş yargı bana göre. Her yazar için dil ve anlatım önceliklidir varsayımli olarak. Sonra aynı bölümce içinde, baştaki yargı sonda yineleniyor. Ne demiş olduk? ‘Bora Abdo anlatmayı iyi biliyor’ (?) ‘Zengin bir dili var’ (?) ‘Zenginlik (...) adeta debisi yüksek bir anlatıma da yol açıyor.’(?) Sürekli mi, inişli çıkışlı mı? ‘Debi’ derken (birim zamanda birim kesitten geçen su/dil kütlesi) amaçladığı nedir Sayın Gümüş’ün?

Sibel Oral (Radikal Kitap, 25 Mayıs 2014):

‘Dağınık bir ritmi olan, dağınık, çekici ve karanlık bir kitap’ (**Bizi Çağanoz Diye Biri Öldürdü**). ‘Yani bütün taşlar dördüncü kitapta yerine oturacak’ yargısındaki havada iyimserliğe dikkat! İkinci bölümce sözcüklerin yeri değiştirilerek aynı şeyleri yineliyor.

Ali Bulunmaz (Cumhuriyet Kitap):

‘Hayli sağlam öyküler’ (**Öteki Kışın Kitabı**). Sağlam derken? ‘Kısa ve vurucu cümleleri’: Ama her zaman değil. ‘Anlamlandırma işini okura bırakırken’ yargısı tartışılmaya değer bir yargı, evet. ‘Kullandığı dilin şifrelerini çözmek, aynı öykülerdeki gibi fırtınada yol almayı gerektiriyordu.’ Şifre meselesi de önemli, yazınsal bir özelliği açmak için bir kapı. ‘Öykülerin ayrıntılarla çerçevelenışı’ gerçekten Abdo biçiminin bir tutumu mu? ‘Fakat yine kimi boşluklarla yapbozu okurun tamamlamasını istiyor.’ Arayı okura bırakıyor tamamlaması için. Yapboz, köşe kapmaca... Ya sonra? Onun evreninde ‘herkes her şey olabilir’. ‘Garip bir masal’ evreni. ‘Bizi rahatsız edebilecek bir hikâye gibi.’

Neşe Aksakal (Sarıç Dergisi, Kasım-Aralık 2014).

Bora Abdo ‘estetik meselesini malzemeyi de sorgulayarak sorunsallaştırmakta.’ Doğrusu işte dikkate değer bir yargı. Sorunsallaştırma girişiminin amacı ise ‘iç dünyalarımızı daha derinden görme çabası’. Üst ya da meta-imge için kabul edilebilir. Pisliği yaratıp tiksinti duyma sahteliğine vurgu yapıyor Aksakal, Abdo üzerinden. ‘Çirkin ve değersiz olageleni hem konuya yaklaşım hem de kullandığı sözcükler düzeyinde öyküye taşıyarak metinde bir anlamda tuhafliğin hazzını yaratma.’ (Gönderme Duchamp’a: **Çeşme**, 1919) ‘Bora Abdo’nun metinleri yazın alanında, çirkinin estetik tarafıyla –dil seçimiyle de- uğraştığı için öncü ve yenilikçi.’ Yani ‘karşı duruş öyküleri.’ Genç kuşaklara dönük ‘iğrençlik eğitimi’. Yani eğitbilimsel işlev de üstlenmiş oluyor yazarımız böylece. Şuna ne buyrulur: ‘Diyebiliriz ki Bora Abdo yazını yeni bir estetik haz yaratma denemeleriyle güçlü bir biçimde daha insancıl geleceğe işaret etmektedir.’ Kusturan öykü arıtan öyküye (katarsis) dönüşerek kurtulmuş oldu demek.

*

Neşe Aksakal’ın ele gelir birkaç yargısının değerini vurgulamalıyım. Öte yandan Bora Abdo hakkında olumsuz eleştirel okumalar da yapılmış olmalı ve bunları bulup göstermek (ki birkaçını ben bilgisunarda gördüm) Abdo ya da yayıncısının işi değil, kabul ederim. Yukarıda yazarın (ya da yayınevinin) seçtiği değerlendirmelerde ortak paydayı yazarın *biçemi* ve *özgün dili* oluşturuyor. Dönüp dönüp mü dile gelmiş bu yargı, yoksa cüce (evet, cüce) yazınımızda hep olageldiği gibi birinin dediği mi sürekli artmış hiç eksilmemiş, belirsiz. *Üstad* demeyegörsün, sakız ağızdan ağıza çiğnene çiğnene gider artık.

*

İkinci Yeni isparmozu, histerisi görevi düzlüklere mi saldı nedir? Kimi özellikleri açısından aynı zamanda genel bir yekilmeyi de imleyen özgünlük çılgınlığı bir tımarhaneye çevirdi öykümüzü kaç onyıldır, yalnızca öykümüzü mü? (Debord'un kulaklarını mı çınlatmalıyız acep?) 100 metre yarışının daha iyi sonuçlarına doğru deliler gibi koştuğumuz yazarlarımızı okuru etkileme (şoke etme) çizgisine tutsak kılmamayı ne zaman öğreniriz?

Yazının hakikati (sahiciliği) sorusu kimleri nasıl uğraştırmamış ki. (Örneğin Bkz. Wayne Booth, **Kurmacanın Retoriği**, Metis y., İstanbul, 2012) Neyi yansıtmalı? Nasıl yansıtmalı? Nasıl somutlaştırmalı? Anlatmalı? Kur(gula)malı? Vb. Doyurucu yanıt elbette yoktur (Çünkü yazınbilimi bilim değildir, yaklaşımdır, tıpkı tarih gibi.) Öyleyse tüm yazın ürünleri deneyim(leme)dir. Ve bir deneyimi ötekenden üste çıkaran ya da alta düşüren bir değerlendirme ölçütü yoktur (diyebiliriz). Başka şeylere bakmak zorundayız. Konuya bu kadarlık değinmekle yetineceğim şimdilik.

Bora Abdo'nun hakkını hangi uygulamalarında teslim etmeli önce bunu belirtmeliyim. Örneğin, yazının önceliği başta geliyor. Arkasından yazıda görünmeyen bir sıkıdüzen(*disiplin*)... Çok gevşek, rastlansal dokunmuşluk imgesi (evet, imgesi) ciddi bir emeğin, düşünsel kaygının, hacamatın sonucu olabilir ancak. Yazar yazısının saltık egemenidir ve bunun dışavurulma biçimi saltık özerkliktir. Her tümce (anlambirimi) bağımsız bir devletçik, özerk yerel yönetimler gibi. Sürdürürsek, Abdo'nun katkılarından bir başkası da somutlaştırma oyunu ve içerikle biçimin bu somut-laştırma (Konkrete) bağlamında işbirliği. Elbette *İkinci Yeni* buralara cesaret edememişti, anlamı bulandırmıştı yazı-oyun hazzıyla, tinsel spazmlarıyla, ama Batıda somut şiir bugün etkisini yitirmiş olarak 50'lerden sonra kendini gösterdi, daha çok müzikte ama, şiirde de. O gün bugün bizde keyfe keder, hadi bir de şundan olsun gibilerden tek tük örnekler gördük. Necatigil'in denemelerini ayrı bir bağlamda değerlendirmek doğru olabilir. Şunu da ekleyelim. Yazınımız dışlanmışa (marjinal), *kıyı* anlatılarına ruh hali olarak hep yatkın oldu, bunların büyük bölümü de *toplumcu gerçekçi* ürün sayıldıışın tuhafı. Ama sanırım Metin Kaçan'dan sonra en iyi örneklerden biri Bora Abdo'nun kıyıdanlığı (marjinalizmi). Sevim Burak için bir şey demem gerekli mi burada? Bunu yalnızca öykü kişileri, yaşamları, konuşmaları açısından söylemiyorum, izlek, kurgu, dil siyaseti açısından da söylüyorum. Bütün bunları toplayacak, kucaklayacak bir örtü var mı peki? Anarşizm? Yadsımacılık? Hiççilik? Köktencilik? Kıyıdancılık (Marjinalizm)? Dışarıklılık, ötekilik ve bunun umursamaz, iplemez, yitik duygu tınlamaları? Ters(ten) okumalar? Kaçak bellek, çıldırmış tımarlık evren imge dökümleri (envanter) ve evet, elbette, *usa hayır!*

*Evrensel bozunum yasasının (Termodinamik 2: Entropi) yasasını çıkarırsak önünde umarsızlıkla sayıkladığımız bir delilerevi öyküsü, bilincin sınırları dışından tutturulan bir Amok koşusu ya da fil çılgınlığı, yani bozunum değişmezi (sabit, entropi katsayısı) kalır. (Ama Ayfer Tunç bakışı bunu ele geçirmiş, kavrayışa çıkarmıştı. Onun gerisinde artık kalınmamalıydı hem.) Abdo metinleri bu anlamda ardçağcı (postmodern) birer dayatma. Rastsal imgeleri (türüne göre ayırmadan) biçim, ses, görüntü, yer (uzam), zaman içinde serpiştiriyor ve çürümenin kokusunu yazıdan çıkarmaya çabalıyor. Örgensel çürüme, kokuşmadan söz ediyorum. Ama yazı tutumunda emek ve sıkıdüzende buna karşın ısrar ediyorum. Yazının mikroptan arındırılmış (steril) yapay (sentetik) yüzeyine kanırtarak bastırıyor dilini, yedi renkte kan fişkirtana dek, yazının, yaşamın aortundan. Okurun sağlam us, bellek, örgüt, vb. duvarlarını, yani yerindenliğini ve zamandanlığını (O yer, o zaman), yani korunaklarını, savunma düzeneklerini *tarümar* ediyor, yağmalyor. Tutamaksız kalmış okuru sayfa dibinden izleyip kıs kıs gülen bir hali yok iyi ki. Bunu yapmıyor çünkü yazıya fena halde dalmış, bağlanmış görünüyor. Derdi umutsuz ve aşağılayıcı bir*

karayergi değil. Başkalarının düşüşünden nemalanmak, görelî yükselmek türünden bir beklentisi, amacı yok. Tersine, metinlerinin sonuna dek sabırla okunmasını, herşeye bulanmışlığı boka sarmışlığı dek taşıyabilmesine borçlu. Bilinçaltının ussal, Freudçu açılımından dizgeli, yasal bir sapma çıkarmaktan tiksirmek için birçoğumuzun da, Bora Abdo denli sayısız nedeni olabilir. Sonuçta bilinçaltı (düş) kazısından iğrenç, cıvık, çöpten ya da lağımdan başka şey çıkmayabilir (Merhaba Bilge Karasu!), ele gelmeyecek, açıklanması olanaksız 'kitle':tümör ya da 'dışkı'. Hoş, yapıçözüm *dışkıya* da uzun süredir gözünü dikmiş görünüyor ama sanatçının (!) eline kimse su dökemeyecek anlaşılabilir, biline.

Benim buradaki sorum (bağlamı adım adım genişleterek) sanatı ilgi çekici nesne kılmakla ilgili matrisin tanımlanması hakkında. *İlgi çekicilik* ne zaman tekneyi alabora eder, sanat sanat(lığın)ı yadsır. Resimde, sinemada, gösterinin bin türünde (gösteri, hatta gösterim, *teşhir* toplumunda) bunun çok da ilginç örneklerine yıllardır tanık olageliriz. Gösterim, göstermek, bakışı(n sağduyusunu) büyülemek, usun köşelerinden sızmak, yakalanmayan avın (*Moby Dick*) karanlık deliği ve hipnozu, vb. tüm bunlar kimi yazın kuramlarında yapıtın (anlatı) asal bileşeni olarak da yorumlanmıştır. (Bu noktada yazarımızı bir tür *Maniyerizmle* ilişkilendirmek yerinde ve doğru olurdu gerçekten.) Doğrusu sıradanlığın, sonsuz ve bıktırıcı yinelenmenin, aşkınsızlığın ve köseliğin daraltan, boğucu, tekdüze dünyasında ilgi çekiciliği fetişe, büyü nesneye dönüştürmek ve sazanlar gibi albenili (cazip) sunumların üzerine sıçramak yeni bir durum değil. Konunun birçok boyutu var. Kimin ilgisini çekmek? (:*Das Man*'ın elbette.) Neden? (Çünkü *das Man* tüketir.) Nasıl çekmek? (Sıradışı olup yine de meta kalarak.) İyi de *das Man* kendi ortalamasında dönenip durmaz, kendi sığ düzgülü (kod) takımı içerisine gireni yakalamaz mı? Takım derken yanılmayalım, üç beş göstergeden söz ediyorum (ki onlar da artık *metadır*). Bu noktada işin içine *büyü*(lemek) ve maniyerizm katılıyor. Cinci hoca muskalarını bir nesneçözüm tutmanın gerektiği bu andır. Muska, gizemli yazı-nesne, fetiş yazı... Bora Abdo'yu bu bağlamın içine oturtuyor muyum? Evet ve hayır. Pespayeleşmiş, tetiklemezleşmiş, edilgin, kuyrukta sürüklenen yaygın ve ortalama dil tutumu (yavan dil) yazarı sarsmaya, kırıp dökmeye (Thomas Bernhard), deprem dalgaları üretimine yöneltebilir. Daha çok, herkesin acısına eşlik eden, kendini acının parçası gören yazarın ilgi çekme ve çektiği ilgiyi güce dönüştürme girişimidir bu. Ama ip kopup iki ucu ayrıldığında (ilgi çekme-son vuruş) uçlardan biri *ucubeleşir*. Göstergenin bağısız, ilişkisiz uçlarından biri döner döner kendine bakar ve ayırım yaratamadığı, kendisinden uzaklaşamadığı (mesafelenmek), ötekine durmadığı, niyetlenmediği için içerikten düşer. Tekdüzelikten ilginç tekdüzelik gelir. Tıkanmış kanal açılır ama yeniden tıkanmaktan başkasını bilmez.

Çünkü efendim, bozunum da bir süreçtir. Karşıt yokülkeleri (distopyaları) vardır ve bozunmak, bir şeyden (kaynakta ya da amaçta bir şeyden) bozunmaktır, sapmaktır. Bir durallık, bir *an* değildir, öteden (geçmiş ve gelecekte) ıralanır. İyi tamam da, Bora Abdo'nun kumaşından giysi çıkmaz mı? Derdi yalnızca ilgi çekmek, sıradışılığı belgelemek (tescillemek) değilse eninde sonunda dil kumaşından okura giysi çıkmaz mı? Bence çıkar, eğer kimi gösterim ve büyü ayinlerinden vazgeçerse (ikileme, üçleme, dörtleme, vb. gibi.), ilgi çekmeyi bir duruşa, eşitlik istemine, bir yankılanmaya bağlarsa. Yapmıyor mu sorusuna yanıt vermek öyle kolay değil kuşkusuz. Duyarlı olduğu, hatta keskin duyarlıklar içre olduğu ve çok somut biçimde insan olarak da kanadığını söyleyebiliriz. Ama orasını burasını jiletle doğrayan sanatçının bunu gösterme arzusunun sırtına bisturisini saplamasında çok ama çok yarar var, diyorum. Elbette dürüstler içinde en dürüstü sayılabilecek Bora Abdo meselesi değil mesele. Konu son çıkışın karartılması ve içimizde en körün içeriden

kör olanın yani aydını(mızı)n zifiri, karanlığı. Son aydınımız sanırım Aziz Nesin'di. Onca yanılıyla, hem de. Onu arıyoruz, özlüyoruz, *hayalefi* bile işe yarardı.

Abdo özelinde yazma isteği beni havalandırıyor ama kendimi denetlemem gerektiğinin ve doğabilecek tartışmaları erteleme (Nereye?) sırasındır diyorum.

Konu gelip imge siyasetine dayanıyor. İmge yalnızca yapı gerecidir diyen yanılır. İmge siyasettir, zamana ilişkilenen gereçtir diyebiliriz. Ama bir kurmaca yapıda imgeler imparatorluğunda imge dizilerinin, düzeninin yapısal istiflenişi de bir siyaset üretir. İmgeyi imgeye (üst, alt, eş imgeler) ve imgenin olmadığı boş uzamlara ulayan zincir ya da örgü yapının neredesini biçimler. Yapıtın gözü nereden bakar, sesi nereden gelir, neremizden dürter bizi? Bu konuyu da atlıyorum.

Şimdi üç yapıta kısaca bakalım. **Öteki Kışın Kitabı** Semih Gümüş'e teşekkür, babaya sunuşla açılıyor. Abdo sırayla yapıtlarını babaya, oğula ve anneye sunuyor. Ve yazarlığının en duyarlı noktalarını oluşturuyor bu sunuş metinleri. Örneğin: "*Her şey bozuluyor babacığım. Soğuyor. Sonra yanıyor. Yanıyorum. 'Baba,' diyorum, 'Söyle babam,' diyorsun. Ben bütün bunları yazarken. Sen. Yazmamı sevmezdin. Bu kitap senin için.*" Tabii bu söyleme biçimi (retorik) yapıtı baştan sona biçimlendiriyor, kuşatıyor. Her şeyin içinden çıktığı o yer. Kim gelmez tava soruyorum. Genel öykü başlıkları uydurulmuş fırtına adlarından oluşuyor kitapta: **Kokona Kediler Fırtınası, Kara Kediler Uğursuz Değildir Fırtınası**, vb. Fırtına varlığı altüst eden bir olay olduğuna göre buradan şunu çıkarıyorum. Fırtına köpeği yağdanlığa, kokonayı ya da karı kediye, öleceğini anlamayı gitmeye, göğsünde uyumayı unutmaya, vb. iliştilir. Buradan öyle bir şiir çıkar ki olsa olsa ancak şiirdir ya da şiir demeye bin tanık ister. Çarpıcılık ilk olumsuz etkisini böylelikle yaratmış olur. İnceden bir tasım dipte olanaksız buluşmaları (imge yapıbozumu) biçimler. Aşınmış, duyarlığını yitirmiş dile *kitakse!* Böylece geldik şu yere: *Bu okunur abi.*

Doğru. Bu okunur. Sıkı el imgeyi ellemekten, düzmekten vazgeçmeyecek. Dil acı çekecek ama çekecek de. Bora Abdo'nun tekniği aslında yalındır. *Haiku* anında belleğine çarpan bir im, çarpıtmaları, aykırı, saçma, sıradışı konuşmaları, görüntüleri kışkırtır. Us özel bir çaba içerisine girer, yani her adımda kendini daha çok dizginler. Öykü '*usdışının yönetimi için kurallar*' kanıtlarcasına karşıt yapı, kendini indir(gey)en yapı olarak sürer. Bu bir düşler evreni (Freudiyen) değil, çünkü bilimin sızamayacağı bir kıvamdan, yoğunluktan (arketip, omurilik sapı) tütüyor. Belki de Freud'dan kurtulmuş (!) düşlerin sahici evrenidir. Bu dediklerimin ürünle (çıkıtı) ilgili olduğunu yine de, anımsatmama gerek var mı? Tümünü düşünmüştür, sınanmıştır, *Made in Abdo.*

Daha ilk öykülerinde ritim tuttuğunu, orkestra davulcusu gibi sözcüklerden, tümcelerden bas, trampet, timbal sesleri çıkardığını, öyküsünü (teknik olarak) ivmelediğini, yavaşlattığını, neredeyse durdurduğunu, sonra birden gaza bastığını, hızlandığını ve acı frenle birden hız kestiğini, trafik kurallarını epeyce bir zorladığını söylemek doğru olur.

Baştaki, **Acı Dünya** (Ümit Efekan, 1986) filminden bir replik alıntısıyla başlayan ikinci kitap, ("*Hep sen sordun Hâkim Bey. Şimdi ben soruyorum. Yaşadım mı ben?*") aslında Demirkubuz (üçüncü sayfa haberleri) dünyasında gezinti ve tanıklığını sürdürdüğünün kanıtı Bora Abdo'nun. Öykülerini sınıflandırdığı dört bölümü yan yana dizdiğimizde, belki de yine Yeşilçam filminden bir *monolog* çıkıyor ortaya:

"Biz onu öldüreceğimizi söyledik diye o kendini öldürmekten vazgeçti"

"Bizim üstümüze yığıldı bu cinayeti"

"İçti, hep içti bir an önce öldürelim diye/ Rakı içti, bira içti, esrar içti"

"Onu öldürelim diye her gün kitap okudu"

Bu başlıklar *dramatik* çağrışımlarla dolu. Ama özgür bir çağrışım alanındayız. Yeraltının, suçun, otun, pisliğin irkiltici ve düzene (uydumculuğumuza) suikast düzenleyen, nifak sokan dünyasında gezindiğimiz çok açık. Nereden geldiğimiz, ne ya da kim olduğumuz, nereye gittiğimiz önemli değil ama böyle, buralıkta, aralıktayız. Azınlığız, adsızız, *kakılmışız*, dilimiz de usumuz gibi gidip geliyor, sokaktayız, ayazda, deli, hasta, vb. (Foucault.) Kurbanlarız, neşeyle kurbanlarız ya da doğrusu, yine de gülmeyi atlamadan, çok abartmadan; sevişmeyi, sapkınlığı, vedayı, özlemeyi, gülmeyi, ağlamayı. Tümünde dürtüsel, dirimsel, tepkesel bir kendinelik, doğallıkla. Davul vuruyor, hızlanıyor, zil tiz perdeden çınlıyor ve el bastırıyor, titreşimi kesiyor, sessizlik boza kıvamında sarıp kucaklıyor varla yok arası, bedenden ibaret olduklarından ötürü yalnızca ruh olan insan gölgelerini ve onların kırık dökük ve dahi derme çatma yaşamlarını. Peki, yıkım getiren tutkuya ne demeli. Gölgenin gizli renklerine... Sürünen renkler, can çekişen, yerde kıvranan solucanlar gibi. Beckett? Hayır, iki kez... İlgisi yok. Henüz duyumsal, henüz somut, fazla ele gelir türden bir yerdeyiz. Fazla bu yaşama, çöpe bağlı, somut. Evet, fazla.

Keskin dönüşler (virajlar) bile sürekliliği dışlamaz. Oysa bir şeritten karşı ters şerite, ters yöne ya da uçuruma. Tümceden ölüme sıçrama. Bildikten bilinmez(lığ)e, kent belirtgecinden büyük boşluğa, kuyuya. '*Özür dilerim seni arka güvertede bıçaklamayacaktım.*' (26) Ağzımızda yutamadığımız pütürlü, diken diken o ses: **Ğğğ.** Bu cinayette senin payın da bu... Hadi çıkar göreyim, hadi kus, hadi öl (de göreyim). Sevgili Bora Abdo, senin kadar güzel tavus kuyruğu marifeti nerde bizde. Ama ben senden yanayım unutmama, öldüremeyecek ama okuyacak kadar. Dolayısıyla kendini öldür, diye değil. Yaz, diye. Yanlış anlama, yineliyorum. Yaz, diye.

Juan Rulfo buralarda bi yerde mi? Neredeysen çık ortaya. Uğraştırma beni. Uyanık, her ayrıntıya maydanoz Bora Abdo bakışını, Latin bakışı sananlar yanılır. Dıştan yüzeysel bir benzetimdir, yanıltır. Bağlam (paradigma) ya da göze (hücre) zarı yırtıldığında, patladığında omurga yastığı (disk), fitiklaşıyor yaşam. Öyle ki adına artık kimse yaşam(ak) diyemez. Çekirdek bir yana, sitoplazma, yıldız, bağırsak öte yana. Gerçek bir saçılma. (Neden gülüyorsunuz Bay *Mo Yan*?) Tarihin yarattığı en iyi, biricik iyi, evrensel çöplüğümüzde seçilmez olur. Sıfır noktası eşitliği ve de kardeşliği, siler uzağı yakını, iyiyi kötüyü ve deşilmiş bağırsaklardan pislik ve yalnızca pislik saçıldıkça saçılır durma. Karnı paramparça asker elleriyle bağırsaklarını toplamaya çalışırken koşuyor bakın. Şimdi gerçeğin neresindeyiz peki? Çember dağıldığına ve toplumsal varlık tutsaklığı sona erdiğine göre dil atışı özgürdür: *Ateş! Ateş! Ateş!* Son gökadanın (kehkeşân) son yıldızı vurulup düşene kadar. Bağırsakları unutmayın. Bir yıldız bir balina değildir. '*Bu bir pipo değildir.*' (Magritte, 1928-29)

Ortada dolanan az bulunur (nadir, kıt) hiçbir şey az bulunur şey değildir. Bildiğimiz şeyler bildiğimiz biçimlerde ilişmiyor birbirine. Ters, kıçtan dalışları, olmadık yerden bağlantıları var ki olmasa iyiydi dedirtir çok insana. Ama vardır bir nedeni! Tombala değil ya bu? Hem tombala torbalanmaktan namuslu sayılmaz mı yine de? Kepazelik olanaksız sahiden. Hangi taşı kaldırsan altından bir erk (iktidar) kımıldar: Seni erk-ek, seni şey! Kurtuluş olsa olsa Kurtuluş'ta...mı?

"*Merhaba, (Merhaba;)*" (18, *Bizi...*) Nedeni sonuca vurup dağıttık masayı da serpildik ortalığa da kime yem olacağız bilmem ama eğlenceli olacak hem biz öyle istediğimizden istersek yoksa ağlamak da böbreğini dalıp çıkarmak satmak da ölüyü baştan çıkarmak da, yok yoktur bağımsız, bağlantısız bu karşı-evrende. Şu dil de olmasa (idi ah, aşkıml!) Dil bozgunun da kökü, ne desemin tersi, tamam da tersi olmayan şeyi umamaz mıyım, kurtulamaz mıyım şu tersinden: Bir ters, iki düz... Dilden kazak çıkıyor, bere, kar, özleyiş, köpek, cinayet. Dili nice nesnelesen, somutlasan yine orospulaşan bir yanı var, kaçak güreşen bir yanı, gözü ötede,

güvenilmez, kaypak ve kaltak. Dil, ağızıyla kuş tutsa, Abdo'ya ancak uzaktan göz kırpmıyor. Kardeşim, tuzak kurmak, kapana kısırmaksa derdin, dili yakalamakla kalmayacak, boğacak, gömecek, duasını bile etmeyeceksin. Yoksa yazar durursun aynalardan aynalara. Kurtuluşun dil kardeşliğimizden (her şeye rağmen), benden söylemesi. Senin vermediğin sütü biz dilden içmeyi beceriyoruz. (Yine mi siz, Bay Mo Yan?)

*“Kadıyoran yokuşundan inerken belediyenin reklam tabelalarındaki resimde açılıp giden bir vapurun arkasından karamsar gözlerle bakan terk edilmiş, sarı, şehla köpeğin ve altındaki nefti yazı yüzünden üç gün üç gece içtin; Beni terk etme. (Seni seviyorum, seni seviyorum) Eylül iki bin on ikiydi.” (23, **Bizi...**)*

Ğığ'dan:

“‘Baban?’

‘O evde, akşamları girer denize. Gündüzleri yazı yazar.’

‘Öyle mi? Yazar mı baban? Adı ne?’

‘Bora.’

‘Bora mı? Soyadı?’

‘Abdo.’

Hatırladım, sakallı bir resmi vardı kitabının iç kapağında. Karlı, kışlı bir kitaptı. Çöpten bulmuş ve sıkıntıdan okumuştum, yine de sonuna kadar okumuştum. Evet. Akşamdı. Çürüktü. Berbattı. Karanlıktı. Cezaydı. Kardı.

‘Ha, şu abuk sabuk öyküleri yazan,’ dedim. Kızdı galiba, kumral kaşlarını çattı. Küçük elleriyle bir kediyi çağırıp (pisi pisi) kucağına aldı, sevdi.

‘Evet, babam biraz abuk sabuktur ama çok iyi bir insandır. Ben onu çok severim’ dedi. Yanaklarından makas aldım. Ensesini kokladım.

*‘Peki, koş söyle ona’ dedim, ‘ne yapsın ne etsin, beni öldürmesin.’” (39, **Bizi...**)*

Karanlığın içinde arada görünüp hızla yiten o kaygı verici imge. Öykülerin arasında dolanan ve birden karşımızda beliren... Bir bilincin çıkmaz sokaklarında (labirentinde), oksijensiz derinliklerinde, tekinsiz uzamlarındayız (mekân) demek. Aynı Schubert'den çıkıyor, sızıyor yukarıya, yeryüzüne kükürt, hidrojen sülfür, radyoaktivite, zehir, bitmiyor, bitmeyecek (*unfinished*). Kirkor yine ölecek bu gidişle. Uzaktan, ufukta küçücük görünen dalga yaklaşacak, büyüyecek büyüyecek **büyüyecek büyüyecek** koca bir dalga yamyassı olacak kıyıda kendi ağırlığının altında. Yazı yakınlaşıp uzaklaşacak bizden bir yakıngörmez bir uzakgörmez yaratacak, hasta olan yazı mı biz mi anlayamayacağız bir türlü.

Hayır, öykü çözümlenmesi yok. Bunun için çözülecek öykü gerek, yalnızca yazı (metin) yetmez. Çağrışım tamam, imge tamam ama tüm bunları karıştırıp bir resim çıktığını düşünmek cesaret ister. (Hem bakalım her resim resim midir?) Bora Abdo'nun bu cesareti kendinde bulmak için geliştirilebilir bir haklılığı, gerekçesi var mı? Var. Bir yazının bizi daha çok şaşırttığı için daha yetkin bir yazı olduğunu düşünebilmek için gerçekten Türkiye'de yaşamak ve hadi söyleyelim, başka ve tuhaf ve yepyepyepyeni susuzluğu içerisinde serapa eleştirmen olmak gerek. Peki, ya bana ne gerek. Abdo'nun dördüncü şansı gerek. Evet, *onun için* kareyi tamamlamak iyi olacak. Ya sürececek yolculuğumuz, ya yollarımız ayrılacak.

“ ‘Adam ne olacak?’

“‘Çağanoz’ diyorum, ‘Çağanoz ne olacak?’

‘Seni de öldürecek bir gün’ diyor, ‘bunu bil, yazar mazar anlamaz o.’

'Vicdansız' diyorum 'hep vicdansız"' (122, **Bizi...**)

*

Bu aşamada ne kitaplar, ne öyküler üzerinde durabilirdim gerçekte. Yazısını(n biçimini) daha somutlaştırarak çizgisini üçüncü kitabında da sürdürdü yazarımız. Anneye yine etkileyici bir biçimde sunulmuş **Seni Seviyorum. Çok**, araya serpiştirilmiş halkçıl, popülist düzgülerle (kod) sanki sınırsız bir tuval üzerinde geniş adımlar, vuruşlar, serpintilerle saçılma kuramını uyguluyor. Onun yapısı yeraltına doğru kurulduğundan (inşa) altlıksız boşlukta duyumsuyoruz kendimizi. Bütün bu uçları buluşturup ilmeklemek için; *n'olur tanrım beni baştan yarat*, bu kez adım bora abdo olsun, hiç olmazsa klonla da hakkını vereyim öyküsünün. Kendisini en iyi yine ancak bora abdo okur (katlanabilirse tabii.) Çünkü...bir şaka bu.

Kopuk devrelerden, ipliklerden bir anlatı en başta kendini anlatamaz, okuru kandıramaz (ikna anlamında), gerekçesini koyamaz ortaya. Herkesi ve kendini salak yerine koymakla (*Ne diyor anlamadım ama harika bir şey olmalı!*) kalır. Niyetler elbette kusursuzdur, bu insanlar ister yazar ister okur olsun gerçekten de iyiler. Dayanışmanın değerini bilecekğiller bana kalırsa tümü... Neden eli uzatıp bu bir el değildir diyoruz?

Saçma ya da soyut dil de bir dildir. Dil olmayan dile ne demeli? Yani şu: Tümcelerde, sözcüklerde, bölümcelerde çağrışım ve imge düz ya da tek aşım, dolayimli iken ve bunların kaotik bir araya gelmesinden çıkan resmin çağrışımı boşluğa bindirme etkisi yaratıyor. İmge siyasetlessiz kalıyor.

Derdimiz siyasetlessizlik mi? N'olacak ki öyle olunca...

Size bir şey diyeyim. Bora Abdo'yu izlemeli. O sandığımızdan büyük bir şeyin, sanki bir epiğin peşinde. Epik derken yanlış anlamayın, düşündüğüm şey; yazıdan su çıkarmak ya da *na/hoş* bir koku ya da hepimizi zamanın önüne önüne katmış sürükleyen, görünmez ama bir yandan da bozulan, çürüyen, çürüdükçe gazlanan sülfürlü bir yazgı. Kendisi ve eli ve elinin parmağı buna işaret ettiğine göre dünyanın tek temiz kalan yeri orası mı? (Bir de aile var.)

Bora Abdo'ya elbette teşekkür ediyorum.

KAYNAKLAR

- Abdo, Bora; **Öteki Kışın Kitabı** [*Karakış Üçlemesi 1*] (2012), Alakarga Yayınları, Birinci Basım, Eylül 2012, İstanbul, 128 s.
- Abdo, Bora; **Bizi Çağanoz Diye Biri Öldürdü** [*Beni Unutma Dörtlemesi 1*] (2014) Doğan Kitap Yayınları, Birinci Basım, Nisan 2014, İstanbul, 122 s.
- Abdo, Bora; **Seni Seviyorum Çok**, [*Pergel İkilemesi 1*] (2016), Doğan Kitap Yayınları, Birinci Basım, Ocak 2016, İstanbul, 118 s.